

pontot az esemény végére, zárják le Demeter Gábor drámáját. Ha ugyan annak gondolják. Mert hátha hepiendet talál ki valamelyik csoport.

Narrátor

Akkor elmondom, hogy a történetet miként fejezte be Tamási Áron. Pontosabban felolvasom novellája befejezésének egy részét, amelyből kiderül, mint vélekedett ő erről a kapcsolatról. Az előljárásság úgy gondolta, hogy most véglegesen lezárja ezt az ügyet, Gábort gyilkossággal gyanúsítják, ráültetik a számárra, „hogyan kacagjon a falu, s hogy ide szamarat hozni többet senki se merjen.”

A pedagógus újra beszélgetést kezdeményez

Kérdések, amely körül köröznék a válaszok.

- Kinek miről szól ez a történet? Mire gondoltak közben? Analóg élmény előbukkant-e? Miért irritálta a falut Gábor számára? A hatalom akart-e a falu kedvében járni, vagy a közvéleményt követte az előljárásság? Nem volt-e Gábor megátalkodott? Nem kellett volna-e engednie? Te mit tettél volna Gábor helyében? Igaz-e Ady gondolata: „Csak akkor születtek nagy dolgok, / Ha bátrak voltak, akik mertek.”

A tanár felolvassa Tamási novellájának befejezését

Ezzel a befejezéssel megsokszorozódik a mű jelentése. Többről szól és másról is szól a novella, mint a mi drámajátékunk. Miért? A befejezés ismeretének birtokában mit mond a cím (Himnusz egy számmal)? Emeljétek ki azokat a szövegrészeket a novellából, melyekből bizonyos bibliai párhuzamokra lehet következtetni.

Három székely beszélget a végén. Mit mond ez tinéktek? Ki-ki próbálja megfogalmazni a drámajáték és a novella üzenetét. Két jelentést legalább.

Terpé

Tóth Szilvia

Csoport: 16 év fölötti középiskolások, akik már részt vettek néhány (tanítási) drámaórán. Élesebb, erősebb lehet a játék, ha a résztvevők színjátész vagy néptánc csoport tagjai, esetleg testnevelés tagozatosok.

Körülmények: A tér ideális esetben egy tükrös táncterem, de – természetesen – megfelel egy nagyobb, kiürített tanterem is.

Idő: 90 perc

Téma: Egy tánccsoport élete.

Fókusz: Hogyan éli meg egy művészeti csoport a vezető távozását?

A dráma helyszíne: Hazai nagyváros (nem a főváros!) – jelen esetben Kecskemét.

A dráma ideje: 1995

Tanulási terület: Csoport és vezető viszonya; közösségért és önmagunkért vállalt felelősség válsághelyzetben; alkotói tevékenységhez, folyamathoz való viszony.

Történetváz: A híres, sikeres (profí) tánccsoport szakmai és szellemi vezetője belső szakmai válság miatt külföldre távozik, a csoport életében űr támad. A csoportnak két hónap múlva bemutatója lesz.

Ajánlott szerepek: Tánccsoport tagjai.

Eszközök: Újságikk, törülköző, csomagolópapír.

Kiindulópont: A csoport megnyert egy külföldi fesztivált. Most érkeztek haza a turnéről.

Tanári narráció

A kecskeméti Terpé tánccsoportjának életébe tekinthetünk be mai játékunkban. Ez a csoport sikeres külföldi turnéről érkezik haza, ma este ünnepel, ma tartja a bankettet.

- Készítsünk **állóképeket** a banketről, illetve a turné legizgalmasabb pillanatairól!

- (Hoztam **fotókat**, amin a csoport életének különböző mozzanatait láthatjuk. Mit láttok a képeken? Milyen hangulatokat örökítettek meg a képek?)

A fotók a turnén készültek. A képek mennyiségi eloszlása is hívja fel a figyelmet a siker mögötti erőfeszítésre, munkára. A csoport vezetője és a csoport közötti viszonyt ábrázoló kép(ek) tükrözzenek – a munkában jelentkező – feszültséget! (Az ünneplés, a pihenés pillanataiban nincs feszültség a csoport és vezetője között!)

Tanári narráció

A bankett után, másnap délelőtt a hazai országos napilapok és kulturális folyóiratok néhány munkatársa vehetett részt azon a sajtótájékoztatón, ahol a riporterek a csoport vezetőjével találkoztak. Györgyöt faggatják.

„Forró szék”

A játzók riporterként (tehát szerepből) kérdezzetik a táncscsoport vezetőjének szerepébe lépett tanárt. A játék rövid előkészítéssel is játszható:

1. Különböző laptípusokat képviselő riportereket játzók egy-egy csoportba tömörülnek, és összegyűjtik, egyeztetik maximált számú (3-4) kérdésüket. Laptípusok szerint, például: országos napilap, országos kulturális hetilap, helyi napilap, táncművészeti szaklap.
2. Rövid közös egyeztetés az egész csoporttal arról, hogy milyen típusú kérdéseket érdemes feltenni és hogyan is zajlik egy sajtótájékoztató.
3. Három témakör szervezhető a munka: a turné, a csoport működése, a csoport vezetője és szakmai tervei.

A szerepbelépés könnyítése érdekében változtassuk meg az eddigi térformát, alakítsuk ki a sajtótájékoztató terét!

A tanár szerepben

Györgyként a tanár maga kezdi a sajtótájékoztatót. György első generációs művész, önégető típus, másoktól is elvárja a kemény küzdelmet az alkotásban; külföldön is tanult idegen mesterektől. Magatartása kiegyensúlyozott az interjú alatt, ha ki akarja kerülni a válaszadást, humorral, finoman teszi.

A szerepbe lépő tanár sejtesse, van feszültség közötté és a csoport között, de e téren ne menjen tovább válaszaival.

A sajtótájékoztatón várhatóan kiderülnek a következők:

- ő Lendvay György,
- 38 éves,
- nő, felesége fél éves gyermekükkel otthon van
- ambiciózus,
- maximalista,
- erős benne a készítés tudásának átadására,
- öt éve dolgozik a Terpével, mint állandó társulattal,
- jól összeszokott csapatnak tartja önmagukat és szerencsésnek magát, hogy velük dolgozhat,
- mostanában többször (a turné közben is) feszült helyzet alakult ki közötté és a csoport között a feszített munkatempó miatt,
- a fesztiváldíjat eddigi munkájuk jogos elismerésének tekinti
- folytatni kívánja a munkát a Terpével
- folyamatosan hívják külföldre dolgozni, viheti a csoportot is.

Az előre megjelölt kérdésszám időbeli határokat ad a sajtótájékoztatónak – a munka e szakaszának lezárásaként a tanár szerepbeli megoldásokat is választhat.

Szerep a falon

Eddigi tudásunkat – egyeztetve, megtartva belőle a játékhoz elengedhetleneket, szűrve a sajtótájékoztatón Györgytől hallottakat – írásban rögzítjük. (Képi megjelenítésként használható egy külföldi lapban vele készített interjú illusztrációjaként megjelent, absztrakt „reklámfotó”, melynek ő volt a modellje.) A belső tulajdonságok, valamint a csoporthoz való viszony mindenképpen rögzítendő.

Kiscsoportos improvizáció

Keressünk 3-4 kiscsoportra válva olyan helyzeteket, amelyek a György és a csoport közötti feszültséget mutatják, illetve olyanokat, amik közelebb hozták egymáshoz Györgyöt és a csoportot!

Jelenítsük meg ezeket a táncsoport szemszögéből nézve!

Gyűjtsenek a játsszók több ötletet, s ne mindet mutassák be a csoportok egymásnak.

A jelenetek elemzéséhez lehetséges megfigyelési szempontok: Mi a feszültségforrás az adott jelenetben?

Milyen mértékű feszültséget mutat a jelenet? Milyen hatással lehet ez a közös munkára?

Tanári narráció

Két héttel a sajtótájékoztató után vagyunk. Zajlanak az új koreográfia próbái. Az egyik délelőtti próbán vagyunk: ahogy az szokás, folyik már az egyéni bemelegítés. A vezető még nincs jelen. Az egyik csoporttag pár perc késéssel érkezik. Ezt a táncost én alakítom. A csoporttagok éppen a nyújtógyakorlatokat végzik, amikor a késő belép.

A teljes csoportot megmozgató szerepjáték

A TANÁR SZEREPBEN: „Olvastátok? Itt az újságcikk! Olvasd már fel, én képtelen vagyok rá!” Preparált újságot nyújt az egyik csoporttag felé.

Újságcikk

Lendvai György, a Terpé táncsoport vezetője előzetes bejelentés nélkül távozott a csoport éléről, és két-éves külföldi szerződést kötött. Hirtelen távozásának okát még nem sikerült felderíteni, a mester ugyanis oly gyorsan hagyta el városunkat és az országot, hogy lapunk nem vehette fel vele a kapcsolatot. Egyes feltételezések szerint a csoporttal való szakmai kapcsolata nem volt felhőtlen a legutóbbi turné óta. Abban sajnos nem reménykedhetünk, hogy Lendvai művész úr mielőbb nyilatkozik lapunknak, ugyanis elérhetőségét gondosan elfedte.

Gondolatkövetés (tanári narráció után)

Miután a dühös, csalódott kijelentéseik elfogytak már, nem annyira indulatok, mint inkább gondolatok kavargtak a Terpé tagjaiban. (A tanár egy törülközőt tesz a körben ülő játsszók elé, György törülközőjét. Arra kéri a játsszókat, hogy egy-egy mondatban osszák meg a Terpé táncosaként gondolatukat a többiekkel. A tanár is a táncsoport egyik tagjának szerepébe lép.)

Tanári narráció

A tanár zárt szituációt ad meg a következő narrációval: „Egész éjjel vitatkoztak, de nem jutottak a csoport életét, sorsát véglegesen meghatározó döntésre!”

Gyűlés

„Mit tegyünk?”, „Mi lesz velünk?” – a jövőjükről tanakodnak.

A tanár szerepben, mint csoporttag

Figyelmeztethet arra, hogy két hónap múlva bemutatója lesz a csoportnak, arra, hogy György nem akarja, hogy elérjék, arra, hogy szakmai szempontból mindannyiuknak fontos lehet ez a bemutató. A csoporttagokat véleményalkotásra és többszemponútú gondolkodásra készíti, ellenpontos, ha kell („ördög ügyvédje”).

Szerepen kívüli egyeztetés

A csoport számára lehetséges utak rögzítése papíron. Például:

- lassan felbomlik az együttes
- együtt maradnak, továbbra is dolgoznak
- új vezetőjük lesz
- állandó viták nehezítik a munkát
- vezető nélkül, *együtt* irányítják a munkát
- kívülről kapnak segítséget / vagy éppen a csoportot leépítő hatások érik őket kívülről

Kiscsoportos munka (mini-jelenet, gondolatkövetés, vita)

A tanár ismét zárt szituációt kínál fel: Hogyan jutottak el a bemutatóig? Mi minden történt ebben a két hónapban? Vizsgálódhatunk három területen is!

1. Nézzünk meg egy Terpé tag magánbeszélgetését (a saját) kételyeiről, arról, hogy építeni vagy rombolni fogja a munkát. (Három rövid **villanásnyi kiscsoportos jelenet.**)

2. Nézzük meg, hogyan reagál egy Terpé tag a külső provokációra. A riporter érdeklődik a bemutatóról, a György nélkül végzett munkáról érdeklődik. **Gondolatkövetés**-játékot használjuk, hogy megtudhassuk, mit mond és gondol a táncos.
3. Nézzük meg, hogy miként hat a csoportra, ha a szakmai vita személyes **vitává** válik egy próbán.

Fórum-színház, levél

Búcsúlevél – egy távozó táncos levele

„Táncolni akartam. De kívül-belül ellenség. Mindenhonnan támadás. Nem bírtam már tovább az állandó veszekedést. Az a nyugodt, ösztönző légkör, ami öt évig megvolt, számomra megszűnt. Az utóbbi próbákon nem folyik olyan feszített munka, mint... Nem hibáztatok senkit. Felesleges tovább szaporítani a szót. Táncoljatok!”

Milyen érveket sorakoztassunk fel, miért ne menjen el a távozni akaró? Milyen kulcsmondatai lehetnek a *távozonak* és a *marasztalónak*? Két csoport gyűjtse össze, és készítse fel a *távozót*, illetve a *marasztalót* a jelenetre! (A TANÁR SZEREPBEN – távozóként.)*

Egyeztetés után kiscsoportos improvizáció

Előfordulhatott-e, hogy valaki visszajött a csoportba? Ha igen, miért akar mégis újra a Terpében dolgozni? Miért gondolja meg magát? Összegyűjtjük az ötleteket írásban, majd választunk egyet és eljuttassuk. (A TANÁR SZEREPBEN: vajon hogyan fogadják, és visszafogadják-e a Terpébe a csoport tagjai?)*

, Ez a két tanári szerepbe lépés akkor indokolt, ha nincs önként vállalkozó, aki vágyik a szerep kipróbálására.*

Szerepen kívüli egyeztetés, összefoglalás.

Gondolatkövetés

A bemutató előtti percekben vagyunk, a színpadon, behúzott függöny mögött. Gondoljátok végig táncosként, hogyan jutottunk el a Terpével a bemutatóig.

Közös záró-, búcsútáncot ajánlhat fel a drámatanár...

Megjegyzés

- Az óraterv 1998. augusztus 21-26. között Pécsen készült, a DráMások táborában.
- A drámaórát Molnár Judit, Tóth Szilvia és Zsombori Barbara tervezte.
- Konzulens: Takács Gábor.

Disputa

Püspöki Péter

VITA: „Két vagy több személy szellemi küzdelme, valamely kérdés eldöntésére.” (ÉKSZ)

Mi a sportszerű vita?

A disputa nevű kommunikációs technika a Soros Alapítvány segítségével a '90-es évek elején érkezett Magyarországra. Olyan technikáról van szó, amelyik elsősorban a résztvevők verbális készségeit fejleszti, a közéleti szereplésekre készít (ideértve az iskolai felelést csakúgy, mint a „politikusi” megszólalást), és nyitott, sokoldalú gondolkodásra ösztönöz.

A módszer magyarországi meghonosítói bevallottan az ifjúság demokráciára nevelésének eszközéül szánták-szánják a technikát. A viták ugyanis olyan konfliktushelyzeteket modelleznek, amelyekben ellentétes vélemények csapnak össze intelligens és szabályozott keretek között, a győzelem szándékával. Az érdekvépviselet minilaborjainak is tekinthetjük ezeket az összecsapásokat, ahol, ha a résztvevők győzni akarnak, mindazt a tudást el kell sajátítaniuk és a játék (a verseny) során fel kell használniuk, ami az ideális civil tár-